

מדה בדת

לע"נ מרן הגה"ק רבי חיים
מאיר בן רבי ישראל הגר זצ"ל
הערות והנצחות טל' 0548449853 או מייל
MABADAF12@GMAIL.COM

גליון 245 פרשת ויקרא תשע"ז

בבא בתרא סח-עד

יש להקשות על דברי הברייתא ששנינו שאם היו לעיר בנות אינם נמכרות עמה ואם היה לה חלק אחד בים וחלק ביבשה נמכרים עמה הביברים של בהמה חיות ועופות, ויש לומר שאם פתחם פתוח לעיר קנה אותם אך כשאין פתחם פתוח לעיר לא קנה אותם, אך קשה ששנינו ולא את החורשים המוקצים לה משמע שפתחם לעיר ובכ"ז לא קנאם ויש לגרוס ולא את החורשים המוקצים ממנה.

משנה מי שמכר את השדה מכר את האבנים שהם לצרכה וכן המוכר כרם מכר את הקנים שהם לצרכו ואת התבואה המחוברת לקרקע ואת קבוצת הקנים שהיא פחותה משיעור בית רובע וסוכת שומרים שהיא לא עשויה בטיט וחרוב שאינו מורכב ואת בתולת השקמה, אך לא מכר אבנים שאינם לצרכה וקנים שאינם לצורך הכרם ותבואה שהיא תלושה מהקרקע ואם אמר לו היא וכל מה שבתוכה כולם מכורים וגם כשאמר כך לא קנה את קבוצת הקנים כשיש בה בית רובע וכן סוכת שומרים העשויה בטיט ולא חרוב מורכב ולא את סדן השקמה שנחשבים שדה בפני עצמם.

דף סט בבבל ביארו שאבנים שהם לצרכה הכוונה שמניחים אותם על העומרים שלא יתפזרו ברוח ועולא מבאר שהן אבנים הסדורות לגדר ואמנם ר' חייא שנה אבנים הצבורות לגדר יש לגרוס סדורות, ואם הכוונה לאבנים שמכבידים על העומרים לר"מ מדובר שהם מוכנות לכך אף שאינן בתוך השדה ולרבנן קנאן רק כשהן בשדה ולעולא לר"מ מספיק כשהאבנים מתוקנות לבניה אף שאינן סדורות ולרבנן רק כשהן סדורות.

אצל ר' ינאי ביארו שהקנים הן צורך הכרם כשהן מפורצלות וזוקפים עליהן את הגפנים ולר"מ מדובר כשהן משופות אף שאינם עומדות, לרבנן רק כשהן עומדות. **קנה** את התבואה המחוברת לקרקע אף כשהגיע זמנה לקצירה, קנה את קבוצת הקנים אף כשהם עבים, קנה את סוכת השומרים אף שאינה קבועה בקרקע וקנה את החרוב שאינו מורכב ואת בתולת השקמה אף כשהם עבים.

אבנים שאינם לצרכה לא קנה לר"מ כשאינם מתוקנות לכך ולרבנן כשאינן מונחות בשדה, ולעולא שזה אבני הגדר לר"מ כשאינם מתוקנות לכך ולרבנן כשאינן סדורות לכך, ואת הקנים לא מכר כשאינם לצרכו לר"מ כשאינם משופות ולרבנן כשאינן עומדות, ולא קנה את התבואה התלושה אף כשהיא עדיין צריכה את הקרקע.

לא קנה את קבוצת הקנים כשיש בית רובע אף כשהם דקים. **ר' חייא בר אבא** אומר בשם ר' יוחנן שאם יש שדה בשמים אף שהיא קטנה כשיש לה שם בפני עצמה אינה נמכרת עמה ורב פפא מוסיף שזה רק כשקוראים לה ערוגת הבושם של פלוני.

לא קנה סוכת שומרים שעשויה בטיט אף כשהיא מחוברת לקרקע.

ר"א מסתפק במסגרת של הפתחים אם נמכרת עם הבית ואין ספק כשהם מחוברות בטיט שקנאן אלא שהם מחוברות רק ביתדות, ונשאר בתיקו.

ר' זירא הסתפק במסגרת של החלונות האם הן עשויות לנוי בעלמא או שנקנים עם הבית כיון שהם מחוברים, ונשאר בתיקו.

ר' ירמיה מסתפק במסגרת ששמים תחת רגלי המיטות אם קנאם ואין ספק באופן שהם מיטלטלות עם המטה שלא

דף סח המוכר את המרחץ לא מכר את הבריכות שמספקות לו מים בימות החמה ובימות הגשמים ולא את בית כינוס העצים, ואם אמר לו בית המרחץ וכל תשמישיו אני מוכר לך מכר לו הכל.

אדם אחד אמר לחבירו אני מוכר לך את בית הבד וכל תשמישיו והיתה חנות מבחוץ ששטחו שם שומשומים ורב יוסף אמר לו ששנינו שבאמר בית המרחץ וכל תשמישיו אני מוכר לך מכר הכל, אמר אביי שר' חייא שנה שלא מכר את הכל ורב אשי אומר שבמקרה שאמר לו בית הבד וכל תשמישיו ואלו מצריי קנה הכל, ואם לא לא קנה.

משנה מי שמכר את העיר מכר בורות שיחין ומערות ומרחצאות ושובכות ובית הבדים ובית השלחים אך לא מכר את המיטלטלין אך אם אמר לו היא וכל מה שבתוכה קנה אפילו את העבדים והבהמות שבתוכה ורשב"ג אומר שמי שמכר את העיר מכר את הסנטר. **גמרא** רב אחא בר אויא אמר לרב אשי שמוכח ממשנתנו שעבדים כמיטלטלין שאם הם כקרקע מדוע לא ימכרו אגב העיר, ויש לדחות שגם אם נאמר שעבדים כמיטלטלין מדוע אמרה המשנה באמר כל מה שבתוכה אפילו מדוע הם לא כשאר הדברים אלא שיש לחלק בין מיטלטלין ניידים לשאינם ניידים וא"כ גם אם נאמר שעבדים כקרקעות יש חילוק בין קרקע ניידת לקרקע שאינה ניידת.

בבבל הסבירו שסנטר הוא עבד שמראה את תחומי השדות ושמעון בן אבטולמוס מבאר שזה באגי, היינו שדות שמחוץ לעיר, מי שסובר שהוא עבד ק"ו שקונה את השדות ומי שסובר שזה שדות יתכן שלא יקנה את העבד שמראה את התחומין, ולכאורה יש לדייק במשנה לעיל שכתוב בית הבדים ובית השלחין וסברו ששלחין זה באגי שכתוב ושולח מים על פני חוצות ולפי מי שביאר שזה עבד מוכן שת"ק אמר שבאגי נמכרים עמה אך עבד לא ורשב"ג מוסיף שקנה גם את העבד, אך אם נאמר שסנטר זה באגי מה הוסיף רשב"ג הרי גם לת"ק קנה את הבאגי, ויש לבאר שת"ק אמר בית השלחין והכוונה לגינות הסמוכות לעיר כמו שנאמר שלחין פרדס רימונים אך באגי לא יקנה ורשב"ג מוסיף שקנה גם את הבאגי, וזה מוכן למ"ד שסנטר זה באגי וא"כ ת"ק אמר שגינות נמכרות ובאגי לא ורשב"ג סובר שקנה גם את הבאגי **עמוד ב** אך אם נאמר שסנטר זה עבד א"כ ת"ק אמר שגינות נמכרות ורשב"ג מוסיף עליו גם עבד ולא שדות, ויש לפרש שהמבאר סנטר עבד סובר שבית השלחים זה באגי אך לא קונה את העבד ורשב"ג מוסיף שקנה גם את העבד, ולכאורה יש להוכיח מברייתא שר' יהודה אומר שסנטר אינו מכור ואנקולמוס שהוא סופר המלך מכור, ולכאורה אם אנקולמוס הוא אדם גם סנטר הוא אדם, ויש לדחות שאנקולמוס הוא אדם ואילו סנטר לא, אך יש להוכיח שכתוב בסיפא של הברייתא שבמכר העיר לא מכר את שייריה ובנותיה ולא חורשים שמוקצים לה ולא ביברים של חיות עופות ודגים וביארו ששייריה היינו ביזלי וביאר ר' אבא שזה חלקי שדות ומשמע שרק חלקי שדות לא נמכרים אך השדות עצמם נמכרים, ויש לומר שהופכים בדעת ר' יהודה שסנטר מכור ואנקולמוס אינו מכור, אך יש להקשות שקשה לומר שר' יהודה בשיטת רשב"ג שהרי בסיפא של ר' יהודה כתוב שלא מכר את בנותיה ורשב"ג סובר שמכר את בנותיה, ויש לומר שר' יהודה סובר כרשב"ג לענין סנטר אך חלק עליו לענין בנותיה של העיר.

קנאם אלא הספק הוא כשאנים מיטלטלות עם המטה אם נמכרות עם הבית או לא, ונשאר בתיקו.

עמוד ב רב יהודה אומר בשם רב שחרוב מורכב וסדן שקמה נחשבים בפני עצמם שכתוב ויקם שדה עפרון אשר במכפלה שמה שצריך לגבול קנה וחרוב וסדן השקמה אינם צריכים גבול סביב, ואמר רב מרשיא שמפסוק זה לומדים מצרים מהתורה.

רב יהודה אומר שהמוכר שדה לחבירו צריך לפרט לו את כל סוגי הדקלים ותאלים והוצים וציצים, ואף שקונה גם בלאו הכי אך זה יופי השטר.

באופן שאמר לו קרקע עם דקלים אם יש לו דקלים נותן לו שנים ואם אין לו המוכר צריך לקנות עבור הקונה שני דקלים ואם הם משועבדים יפדה אותו בשבילו, באופן שכתב לו קרקע בית דקלים אפילו אם אין דקלים לא חייב לדאוג לו לדקלים כי כוונתו היא שהקרקע ראויה לדקלים, באופן שכתב לו חוץ מדקל פלוני בודקים אם הוא דקל טוב מכולם א"כ שייר אותו לעצמו ואם הוא דקל רע א"כ כוונתו היתה שאפילו אותו לא קונה וכ"ש שלא קונה את השאר, באופן שכתב לו חוץ מאילנות אם יש לו אילנות כוונתו היתה חוץ מהם ואם יש לו דקלים כוונתו חוץ מהם וכן אם יש לו גפנים כוונתו חוץ מהם, אם יש לו גפנים ואילנות כוונתו חוץ מהאילנות ואם יש לו אילנות ודקלים כוונתו חוץ מהאילנות ואם יש לו דקלים וגפנים כוונתו חוץ מהגפנים שגפנים נחשבים אילנות יותר מדקלים.

רב אומר שעץ שעולים לו בחבל הוא נקרא שיעור ואם לא עולים לו בחבל אינו שיעור,

דף ע ודייני גולה סוברים שעץ שהעול שעל השוורים מגיע אליו אינו שיעור ואם אין העול מגיע אליו הוא שיעור ואין מחלוקת בין רב לדייני גולה אלא שרב דיבר בדקלים ודייני גולה דברו באילנות.

רב אחא בר הונא שאל את רב ששת באופן שאמר לו חוץ מחרוב פלוני וחוץ מסדן פלוני האם רק אותו לא קנה אך קנה את השאר או שלא קנה גם את השאר, ורב ששת אמר שלא קונה ושאל רב אחא ששנינו חוץ מחרוב פלוני לא קנה משמע שרק אותו לא קנה וקנה את השאר, אמר רב ששת שלא קנה גם את השאר והראיה לכך היא שאם כתב לו השדה שלי מכורה לך חוץ משדה פלונית וכי משמע שרק אותה לא קנה וקנה את שאר שדותיו אלא כמו שלא קנה את אותו פלוני לא קנה גם את השאר, וללישנא בתרא שאל רב אחא באופן שאמר לו חוץ מחצי חרוב פלוני חוץ מחצי סדן פלוני שודאי לא קנה בשאר חרובים אך יקנה במה ששייר באותו חרוב או שלא קנה גם את מה ששייר באותו חרוב, והקשה רב אחא ששנינו שאם אמר חוץ מחצי חרוב פלוני חוץ מחצי סדן פלוני שאר חרובים לא קנה ומשמע שרק בשאר חרובים לא קנה אך קנה במה ששייר באותו חרוב, אמר רב ששת שלא קנה את מה ששייר באותו חרוב, והראיה לכך שאם אמר לו שדי מכורה לך חוץ מחצי שדה פלונית שלא קנה את אותו חצי אך קנה בשאר שדותיו אלא ודאי לא קנה וגם כאן לא קנה.

רב עמרם שאל את רב חסדא במקרה שאחד הפקיד אצל חבירו בשטר ואמר לו החזרתים לך האם הוא נאמן במיגו שיכל לומר נאנסו או שטוען לו המפקיד מה עושה שטרך בידי וזה מרע את המיגו, אמר רב חסדא שהשומר נאמן במיגו ואין לומר שטענת השטר מרעה את המיגו כי הרי בנאנסו גם אין טענה כזו מה עושה שטרך בידי, **עמוד ב** והקשה רב עמרם שגם בנאנסו הוא נאמן רק בשבועה אמר רב חסדא אכן גם בטענת החזרתים הוא נאמן רק בשבועה, ולכאורה יש לומר שזה תלוי במחלוקת תנאים ששנינו ששטר שותפות רוחח היוצא על היתומים סוברים דייני גולה שנשבע וגובה את כולו ודייני א"י סוברים שנשבע וגובה

מחצה ולכאורה כולם סוברים כדעת נהרדעי שעיסקא חציה מלוה וחציה פקדון וא"כ נחלקו שדייני א"י סוברים כרב חסדא שהאב היה נאמן לומר החזרתים ולא יכול לומר לו מה עושה שטרך בידי ודייני גולה סוברים שיכול לומר לו שטרך בידי מאי בעי ולכן נשבע וגובה הכל מהיתומים, ויש לדחות שלכו"ע נאמן לומר החזרתים במיגו שנאנסו כרב חסדא ונחלקו שלדייני גולה יש סברא שאם האב היה פורע הוא היה אומר להם ולכן יגבה הכל ודייני א"י סוברים שיתכן שמלאך המוות אנסו ולכן לא הספיק לומר להם שכבר החזיר את המעות.

רב הונא בר אבין שלח שהמפקיד אצל חבירו בשטר נאמן השומר לומר החזרתים לך ושטר כיו שיוצא על היתומים נשבע וגובה כולו ולכאורה זה לא יתכן שאם נאמן השומר א"כ לא יגבה מהיתומים, ויש לומר כמו התירוף לעיל שאם היה פרוע האב היה אומר להם.

רבא אומר שנשבע וגובה מחצה ומר זוטרא אמר שהלכה כדייני גולה ושאל רבינא הרי רבא אמר שנשבע וגובה מחצה אמר לו מר זוטרא אכן אני שונה שדייני גולה אמרו להיפך שנשבע וגובה מחצה וכדברי רבא.

דף עא משנה מוכר שדה לא מכר את הבור והגת והשובך שבתוכה בין שהם חרבים בין שהם פעילים, ולר"ע צריך המוכר לקנות לו דרך ולחכמים לא צריך לקנות לו דרך מודה שאם אמר המוכר חוץ מאלו שלא צריך לקנות לו דרך אם מכרם לאחר לר"ע לא צריך לקנות לו דרך ולחכמים צריך לקנות לו דרך וכל זה במוכר אך הנותן מתנה נותן את הכל, אחים שחלקו כשזכו בשדה זכו בכולה המחזיק בנכסי הגר כשזכה בשדה זכה בכולה המקדיש את השדה הקדיש את כולה ור"ש סובר שהמקדיש את השדה לא הקדיש אלא את החרוב המורכב ואת סדן השקמה. **גמרא** ר' יהודה בן נקוסא פירש לפני רבי מה החילוק בין מכר למתנה שזה פירש וזה לא פירש אך קשה שבשניהם לא פירש ויש לומר שבמכר שהיה לו לפרש לא מכר מה שלא פירש ובמתנה שלא היה לו לפרש מכר הכל.

אדם אחד אמר שיתנו לפלוני בית שמחזיק מאה חביות ונמצא שהבית מכיל ק"כ חביות אמר מר זוטרא שהוא אמר מאה ולא מאה ועשרים ורב אשי מקשה שכתוב במשנתנו שבנותן מתנה נתן את כולם א"כ הנותן בעין יפה נותן.

רב הונא אומר שאף לרבנן שמי שקונה ב' אילנות בתוך קרקע חבירו לא קנה קרקע אך אם מכר קרקע והשאר לעצמו ב' אילנות יש לו קרקע אף לדעת ר"ע שמוכר בעין יפה מוכר זה רק לגבי בור ודות שאינם מכחישים את הקרקע אך באילנות שמכחישים את הקרקע **עמוד ב** אם נאמר שלא שייר לעצמו א"כ יאמר לו הקונה עקור את האילנות שלך ולך, ויש להוכיח שר"ש אמר במשנה שכשהקדיש שדה הקדיש רק את החרוב המורכב ואת סדן השקמה, וביאר ר"ש בכרייתא שהם יונקים משדה הקדש ואם נאמר שהוא שייר א"כ הם יונקים משלו, ויש לומר שר"ש דיבר לדעת ר"ע ורב הונא דיבר לדעת רבנן, ולכאורה לרבנן זה פשוט יש לומר שגם אם נפלו האילנות הוא יכול לטוע אחרים במקומם,

דף עב אך קשה איך ניתן לומר שר"ש סובר כר"ע הרי שנינו שאם הקדיש ג' אילנות ממטע עשרה לבית סאה הוא הקדיש את הקרקע והאילנות שביניהם והוא פודה אותם לפי שיעור בית זרע חומר שעורים בנ' שקל כסף ואם היו צפופים יותר או שהקרקע היא יותר מבית סאה שאינה צריכה להם או שהקדישם בזה אחר זה לא הקדיש לא את הקרקע ולא את האילנות שביניהם ולכן הוא פודה את האילנות בשוים ואת הקרקע לפי חשבון זרע חומר שעורים בנ' שקל כסף וזה לא לר"ע שהרי הוא סובר שמוכר בעין יפה מוכר וכ"ש שהמקדיש מקדיש בעין יפה ולרבנן רק מוכר מוכר בעין רעה אך המקדיש מקדיש בעין יפה וא"כ הבריייתא הזו כר"ש

וא"כ לא מסתבר שר"ש סובר כר"ע שמוכר בעין יפה מוכר שא"כ כ"ש מקדיש אלא הוא דיבר לדעת חכמים שמוכר מוכר בעין רעה וגם המקדיש מקדיש בעין רעה ולכן הוא שייר לעצמו את הקרקע שבין האילנות, **עמוד ב** אך א"כ קשה מדוע ר"ש אמר שהחרוב והסדן יונקים משדה הקדש, יש לומר שר"ש אמר את זה לדעת חכמים והוא טוען שאני סובר שכמו שהמוכר מוכר בעין רעה גם המקדיש מקדיש בעין רעה והוא השאיר לעצמו אך גם לשיטתכם שמקדיש בעין יפה מקדיש תודו לי שלא הקדיש אלא את החרוב המורכב ואת סדן השקמה ואמרו לו חכמים שאין הבדל, ולכאורה אם העמדנו כר"ש קשה מדוע פודה את האילנו בשוים ואת הקרקע לפי חשבון שנאמר שיפדה את האילנות אגב הקרקע שהרי לר"ש הולכים אחר הפדיון ששינו שר"ש ור' יהודה סוברים שאם אחד לקח שדה מאביו והקדישה ואח"כ מת אביו ופודה אותה כשדה אחוזה שכתוב ואם משדה מקנתו אשר לא משדה אחוזתו שרק שדה שלא יכולה להיות כשדה אחוזה פודה והיא חוזרת אך לא שדה זו שהיא ראויה להיות שדה אחוזתו ולר"מ הפסוק הזה מדבר בקונה שדה מאביו ומת אביו ואח"כ הקדישה שכתוב ואם משדה מקנתו אשר לא משדה אחוזתו ומדובר בשדה שאינה שדה אחוזה אף שדה זו היא שדה אחוזה, ומשמע שר"ש ור' יהודה לא יצטרכו פסוק באופן זה שהקדיש אחר מות אביו שאם הם לומדים את זה מהפסוק הזה יתכן לומר שהוא מלמד רק למקרה של ר"מ וא"כ לא נלמד מזה להקדישה ואח"כ מת אביו אלא שמסתבר להם שהולכים אחר שעת פדיון, ור"נ בר יצחק דוחה שבאמת הם לא הלכו אחר שעת פדיון אלא שהם דייקו בפסוק שהיה ניתן לכתוב ואם את שדה מקנתו אשר לא אחוזתו או אשר לא שדה אחוזתו ומדוע כתוב אשר לא משדה אחוזתו אלא בא ללמד שרק קרקע שאינה ראויה להיות אחוזתו וקרקע של אביו ראויה להיות אחוזתו.

רב הונא אומר שלחרוב המורכב וסדן השקמה יש תורת אילן ותורת קרקע, תורת אילן שאם הקדיש או מכר ב' אילנות וגם אותו יש לו קרקע, ותורת קרקע לענין שאינו נקנה אגב הקרקע, עוד אמר רב הונא שעומר שיש בו סאתים יש בו תורת עומר ותורת גדיש, תורת עומר ששני עומרים הם שכחה וג' לא, וא"כ כששכח שנים והוא אינו שכחה, ותורת גדיש עליו ששינו שעומר שיש בו סאתים אם שכחו אינו שכחה.

רבה בר בר חנה אומר בשם ר"ל שר' מנחם בן ר' יוסי ורבנן נחלקו בחרוב המורכב וסדן השקמה, **דף עג** והוא לא אמר מחלוקת ר"ש ורבנן לחדש שר' מנחם בן ר' יוסי סובר כר"ש.

פרק המוכר את הספינה

משנה מי שמכר את הספינה מכר את התורן ואת הנס ואת העוגן ואת כל המנהיגים שלה אך לא מכר את העבדים והמרצופים של המשאות ולא את האנתיקי ואם אמר לו היא וכל מה שבתוכה כולם מכורים. **גמרא** תורן הוא העמוד של היולון וכמו שכתוב ארז מלבנון לקחו לעשות תורן עליך.

נס הוא אדרא המפרש של הספינה וכמו שכתוב שש ברקמה ממצרים היה מפרשך להיות לך לנס.

עוגן שנה ר' חייא שזה העוגנים של הספינה וכמו שכתוב הלהן תשברנה עד אשר יגדלו הלהן תעגינה לבלתי היות לאיש.

ר' חייא **בר אבא** מפרש שמנהיגים הם משוטי הספינה וכמו שכתוב אלונים מבשן עשו משוטייך, וניתן ללמוד גם מהפסוק וירדו מאוניותיהם כל תופשי משוט.

שנו בברייתא שהמוכר את הספינה מכר את האיסקלא שזה הכבש שלה ואת בור המים שבה ור' נתן אומר שמי שמכר את הספינה מכר את הביצית שלה שהיא ספינה קטנה

שעולים בה ליבשה וסומכוס אומר שהמוכר את הספינה מכר את הדוגית ואמר רבא שביצית היא כמו דוגית ור' נתן שהוא בבלי קרא כמו שאומרים בבבל ביצית של מישן וסומכוס שהוא מא"י קרא לה דוגית כמו שכתוב ואחרייתכן כסירות דוגה.

רבה אומר שיורדי הים ספרו לו שהגל שמטבע ספינות נראית אש לבנה בראשו ומכים עליו באלות שחקוק עליהם שם אקיק אשר אקיק קה ה' צבקות אמן אמן סלה ואז הוא נח, ועוד ספרו יורדי הים שבין גל לגל יש ג' מאות פרסה וגובה הגל ג' מאות פרסה ופעם הגל העלה אותנו עד מקום שראינו מרבצו של כוכב קטן וגדלו היה כבית ארבעים כור של זרע חרדל ואם היינו גבוהים יותר היינו נשרפים מהבלו וגל קורא בקול לחבירו חברי, האם השארת מקום בעולם שלא שטפתו שאני אשטוף אותו ואומר הגל לחבירו ראה גבורת בעליך שאסור לי לעבור מלא החוט מהחול כמו שכתוב האותי לא תראו נאום ה' אם מפני לא תחילו אשר שמתו חול גבול לים חוק עולם לא יעברנהו,

עוד אמר רבה אני ראיתי את השד הורמיו בר לילית שרץ על שני החומה של מחוזא ופרש רכב על חיה תחתיו ואינו מגיע אליו, יום אחד היו שני פרדות מסורגות תחתיו **עמוד ב** על ב' גשרי הנהר רוגג והם רחוקים אחד מהשני והשד קפץ מאחת לשניה עם ב' כוסות יין בידי ולא נוטף כלום מהכוסות למרות שאותו יום היה מצב של יעלו שמים ירדו תהומות עד ששמעו מבית מלכות השדים והרגוהו כי הוא מגלה סודם.

עוד אמר רבה שהוא ראה ראם בן יומו שגדלו כהר תבור שהוא ד' פרסאות ואורך צוארו ג' פרסאות ובית מרבץ ראשו פרסה וחצי, והוציא צואה והיא סכרה את הירדן.

עוד אמר רבה שהוא ראה צפרדע גדולה כמו העיר אקרא הגרונאי שהיא גדולה שישים בתים ובא תנין ובלע את אותה צפרדע ובא עורב נקיבה ובלע את התנין ועלה וישב באילן בא וראה כמה גדול כוחו של אותו אילן, אמר רב פפא בר שמואל לולא שהייתי שם לא הייתי מאמין.

עוד אמר רבה שהוא נסע בספינה וראה דג שנכנס שרץ קטן בנחיריו ומת והמים דחוהו לשפת הים ונהרסו שישים מחוזות ואכלו ממנו שישים מחוזות ומלחו ממנו לעוד שישים מחוזות ומגלגל עין אחת שלו מלאו ג' מאות חביות שמן וכשחזרתי לשם אחר י"ב חדש ראיתי שנסרו מעצמותיו לבנות סוכות בערים שנהרסו.

עוד אמר רבה שהוא נסע בספינה וראה דג שעל גבו עלה חול וגדל עליו קנים וחשבו שזה יבשה וירדו ואפו וכשלו על גבו והוא התהפך מחמת החום ולולא שהספינה היתה קרובה היינו טובעים.

עוד אמר רבה שהוא נסע בספינה והיא הלכה בין סנפיריו של הדג ג' ימים ולילות הוא במעלה הנהר ואנחנו ירדנו ואל תאמרו שהספינה לא הלכה הרבה כי רב דימי אמר שבשעה שהקומקום מחמם מים הספינה הזו הולכת ס' פרסאות ופרש זורק חץ והיא מקדימה את החץ, ורב אשי אמר שזה היה דג קטן שיש לו שני סנפירים.

עוד אמר רבה שנסעו בספינה וראו ציפור שעומד עד קרסוליו במים וראשו ברקיע וחשבנו שזה לא עמוק ורצינו לרדת ולקרר עצמינו ויצאה בת קול ואמרה אל תרדו שנפל כאן גרזן לנגר לפני ז' שנים ועדיין לא הגיעה לקרקע הים ולא בגלל רוב המים אלא שהמים רדופים כאן ואמר רב אשי שזה היה העוף ששמו זיו שדי שכתוב זיו שדי עמדי.

עוד אמר רבה שהוא הלך במדבר וראה אווזים שכנפיהם שמוטות משומנם ותחתם יוצאים נחלי שמן ושאלתי אותם אם יש לי חלק בכם בעוה"ב ואחד הרים כנפו והשני הרים יריכו וכשבאתי לפני ר"א הוא אמר לי שבגלל צערם עתידים ישראל לתת את הדין.

עוד אמר רבה שפעם נלויתי לישמעאל אחד במדבר והוא היה לוקח עפר ומריחו ואומר זה הדרך למקום פלוני וזה הדרך למקום פלוני שאלתי אותו כמה אנו רחוקים ממים לקח עפר והריחו ואמר לי ח' פרסאות והפכתי ונתתי לו עפר אחר והוא אמר לי ג' פרסאות והפכתי לו את העפר ולא הצלחתי לבלבלו, והוא אמר לי בא אראך מתי מדבר הלכתי וראיתי אותם והם היו נראים מבוססים,

דף עד ושכבו אפרקדן וברכו של אחד מהם היתה זקופה והישמעאלי יכל להכנס תחתיו כשהוא רוכב על גמלו והוא העמיד את הרומח שלו ולא נגע בברכו חתכתי תכלת מאחד מהם ולא הצלחתי ללכת שאל אותי האם לקחת משהו מהם תחזיר שידוע שמי שלוקח מהם דבר אינו יכול ללכת והחזרתי ואח"כ הצלחתי ללכת וכשבאתי לפני החכמים הם אמרו לי כל אבא הוא חמור וכל בר בר חנה הוא שוטה מדוע עשית כך האם כדי לדעת אם הלכה כב"ש או כב"ה היה מספיק לך למנות את החוליות, אמר הישמעאלי בא אראך את הר סיני הלכתי וראיתי שסובב לו עקרב שגדול כחמור לבן ושמעתי בת קול שאומרת אוי לי שנשבעתי ועכשיו שנשבעתי מי מפר לי וכשבאתי לפני החכמים הם אמרו לי שכל אבא הוא חמור וכל בר בר חנה שוטה, היה לך לומר מופר לך ורבה לא הפר כי חשב אולי הבת קול מדברת על שבועת המבול והחכמים שכעסו עליו סברו שא"כ הקב"ה לא היה אומר אוי לי.

אמר הישמעאל בא אראך את בלועי קורח הלכת וראיתי בקעים שיוצא מהם עשן ולקחתי חתיכת צמר והשרתיה במים ונעצתי בה רומח והכנסתי שם וכשהוצאתי היא היתה חרוכה אמר לי שמע מה הם אומרים ושמעתי שהם אמרו משה אמת ותורתו אמת והם בדאים.

עוד אמר לי בא אראך את המקום שנושקים השמים והארץ לקחתי סל והנחתי בחלון הרקיע ואחר שהתפללתי רציתי לקחת אותו ולא מצאתי אמרתי לו יש כאן גנבים אמר לי שזה גלגל הרקיע שהוא חוזר המתן עד מחר כמו עכשיו ותמצאנו.

ר' יוחנן סיפר שהוא נסע בספינה וראה דג שהוציא ראשו מהים ועיניו היו כמו שני ירחים ויצאו מים מזימיו כמו הנהרות שבסורא.

רב ספרא סיפר שנסע בספינה וראה דג שהוציא ראשו והיו לו קרנים שחקוק עליהם אני בריה קלה שבים ואני גדול ג' מאות פרסה ואני הולך לפיו של הלוייתן אמר רב אשי שזה עז הים שיש לו קרנים שהוא חופר בהם.

ר' יוחנן סיפר שהוא נסע בספינה וראה ארגז שקבועים בו אבנים טובות ומרגליות ומקיפים אותו מין דגים שנקראים כרישים **עמוד ב** ואדם הצולל רוצה להוציא את הארגז ואותו דג כועס ורוצה לאכול את יריכו והצולל מוציא נוד חומץ ואז הדג עוזב אותו ויוצאת בת קול ואומרת מה יש לכם עם הארגז של אשת ר' חנינא בן דוסא שתעשה בו תכלת לצדיקים בעוה"ב.

רב יהודה הינדואה סיפר שהוא נסע בספינה וראה אבן טובה שיורד צוללן לקחתה ובא תנין שרצה לבלוע את הספינה ובא צפרדע וחתך את ראשו ונהפכו המים לדם ובא תנין ולקח את האבן והניחה בראשו וחזר לחיות ושוב רצה לבלוע את הספינה ובא ציפור ופסק את ראשו ולקחו את האבן ונתנוה בספינה והיו עמם צפורים מלוחים והניחו עליהם את האבן והן חיו ולקחוה ופרחו עמה.

שנו בברייתא שר"א ור' יהושע נסעו בספינה ור"א ישן ור' יהושע היה ער והוא הזדעזע ור"א התעורר ושאל את ר' יהושע מדוע הזדעזעת אמר לו שהוא ראה מאור גדול בים אמר לו שמא ראית את עינו של לוייתן שנאמר עליו עינו כעפעפי שחר.

רב אשי אמר שהונא בר נתן אמר לו שהוא הלך במדבר והיה עמו ירך של בשר והוא פתח וניקר והניחה על העשבים ועד שהבאנו עצים הירך התחבר כמו בתחילה וצלינו אותו ואחר י"ב חדש באנו לשם והגחלים עוד לחשו וכשבאתי לפני אמימר הוא אמר שהעשב היה סמתרי שהוא עשב מחבר, והגחלים היו של רותם.

בבבל ביארו את הפסוק ויברא אלוקים את התנינים הגדולים שהם ראם הים ור' יוחנן אמר שזה לוייתן נחש בריח ולוייתן נחש עקלתון שכתוב ביום ההוא יפקוד ה' בחרבו הקשה על לוייתן נחש בריח ולוייתן נחש עקלתון.

רב יהודה אמר בשם רב שכל הבריות נבראו זכר ונקיבה וגם הלוייתן ואם הם היו נזקקים זה לזה הם היו מחריבים את כל העולם, והקב"ה סירס את הזכר והרג את הנקיבה ומלחה לצדיקים לעתיד לבא שכתוב והרג את התנין אשר בים, וגם בהמות בהררי אלף נבראו זכר ונקיבה ואם היו נזקקים זה לזה היו מחריבים את העולם והקב"ה סירס את הזכר וצינן את הנקיבה ושמרה לצדיקים לעתיד לבא, שכתוב הנה נא כחו במתניו וזה הזכר ואונו בשרירי בטנו זו הנקיבה, ובלוייתן הרג את הנקיבה ולא ציננה כי הדגים פרוצים ולא הרג את הזכר וצינן את הנקיבה כי בשר נקיבה מלוח מעולה יותר או שכתוב לוייתן זה יצרת לשחק בו ואין דרך הארץ שישחק עם הנקיבה ואין לומר שימלח את הנקיבה של הבהמה כי רק דג מלוח הוא טוב ולא בשר מלוח.

עוד אמר רב יהודה בשם רב שכשהקב"ה ברא את העולם הוא אמר לשר של ים פתח פיך ובלע כל המימות שבעולם אמר לפניו רבוננו של עולם די שאעמוד בשלי ובעט בו והרגו שכתוב בכוחו רגע הים ובתבונתו מחץ רהב, ואמר ר' יצחק ששר של ים שמו רהב ואם לא היו המים מכסים אותו לא היתה בריאה שעומדת בריחו שכתוב לא ירעו ולא ישחיתו בכל הר קדשי כמים לים מכסים, ויש לקרוא כמים לשר של ים מכסים.

עוד אמר רב יהודה בשם רב שהירדן יוצא ממערת פמיים והולך בים של סבכי ובימה של טבריה ומתגלגל לים הגדול ומתגלגל עד מגיע לפיו של לוייתן שכתוב יבטח כי יגיע ירדן אל פיהו, ורבה בר עולא מקשה שהפסוק הזה נאמר על בהמות בהררי אלף, ורבה בר עולא מפרש שבהמות בהררי אלף בטוחות שלא ימותו כשמגיע הירדן לפיו של לוייתן והוא עדיין לא מת.

רב דימי אמר בשם ר' יוחנן על הפסוק כי הוא על ימים יסדה ועל נהרות יכוננה שיש ז' ימים וד' נהרות שמקיפים את א"י, הז' ימים הם: ים טבריה, וים סדום, ימה של חילת, וימה של חולתא, וימה של סבכי, וים אספמיא וים הגדול, והד' נהרות: ירדן ירמוך קירומיון ופיגה.